

Community building

Wat is het en waarom is het belangrijk?

Community building is niets anders dan het bouwen van een gemeenschap. In Nederland gaat het daarbij snel over online gemeenschappen maar Samen Lukt het zelf start altijd met de offline gemeenschap: het sociale verband dat mensen met elkaar kunnen aangaan in een wijk, in een dorp, in een stad. Meestal vanuit een emotionele verbondenheid, een gemeenschappelijke interesse en/of een gemeenschappelijk belang.

Sommige gemeenschappen kennen een historie, zijn hecht, functioneren als vanzelf. Maar steeds vaker zijn gemeenschappen los zand: bewoners kennen elkaar niet goed en een wijk is niet meer of minder dan een plek om (tijdelijk) te wonen. Maar waarom zouden we ons druk maken om de gemeenschap in wijken? En wat beoogt Samen lukt het zelf met de investering in gemeenschappen? Een beschouwing.

Wat is een gemeenschap?

Wanneer kun je nu spreken van een gemeenschap? Daar is veel wetenschappelijke literatuur over. Er zijn nogal wat kenmerken. Je spreekt over een gemeenschap als de leden het gevoel hebben dat ze tot een groep behoren en dat de leden van die groep het vertrouwen hebben dat hun behoeften en belangen een plaats hebben in de gemeenschap. In een gemeenschap is er sprake van commitment aan elkaar, aan de doelen van de gemeenschap en brengt men tijd met elkaar door. Een laatste belangrijk kenmerk van een gemeenschap is dat elk lid invloed heeft (McMillan & Chars).

Maar waarom is de gemeenschap van mensen zo belangrijk?

In essentie is het antwoord op deze vraag dat een sociale gemeenschap het welzijn, de gezondheid en de kwaliteit van leven verhoogt (Minkler, 2012). Gezien het feit dat ook overheidsbeleid erop is gericht dat mensen meer voor zichzelf en voor elkaar zorgen moeten zorgen, wordt het belang van de gemeenschap steeds groter. We zien dit sterk naar voren komen rondom ouderen die steeds langer zelfstandig thuis blijven wonen. Om dit mogelijk te maken, en ouderen de regie op hun leven te laten behouden, worden allerlei wijkgebonden initiatieven gestart.

Van extramuralisering door zorginstellingen, tot nieuwe woonvormen en kleinschalige wijkinitiatieven zoals samen koken of wandelen. Maar het belang van community's is breder aangetoond en daarmee ook universeler. In het onderwijs is bijvoorbeeld bekend dat kleinschalige leergroepen leiden tot grotere tevredenheid over het onderwijs, grotere betrokkenheid bij het onderwijs, betere

leerresultaten en lagere onderwijsuitval (Revai & Tinto 2002). En we weten uit ander onderzoek dat betrokkenheid bij besluiten, een kenmerk van de participatie die hoort bij community building, een hogere tevredenheid met het besluit en ook vertrouwen voortbrengt (Colquitt, 2001).

Sociale cohesie

Het gaat bij community building niet perse om het bevorderen van sociale cohesie. Hoewel methoden die gericht zijn op het bevorderen van sociale cohesie populair zijn in Nederland, en Samen lukt het zelf ook zeker gelooft in het belang ervan voor wijken, is er ook kritiek op (Van Stokkom & Toenders 2010). Het risico is immers dat men met een normatieve, misschien zelfs elitaire, bril naar de situatie in wijken kijkt, vooral achterstandswijken ondergaan dit lot. En dat men vanuit een vijftiger-jaren-nostalgie veronderstelt dat sociale cohesie de situatie zal veranderen. Maar de vraag is of dat altijd werkt. Sommige wijken worden nu eenmaal gekenmerkt door een komen en gaan van inwoners, door isolement en wantrouwen (Van Stokkom & Toenders, 2010). Het gaat veeleer om de krachten en kwalitatieve sociale verbanden aan te boren die er wèl zijn in een wijk. Het identificeren van die kracht en het organiserende werk in een wijk wordt dan belangrijker dan sociale cohesie als abstract en ook normatieve doelstelling.

Drie pijlers voor community building door Samen lukt het zelf

Vanuit dit gedachtengoed kiest Samen lukt het zelf voor drie pijlers:

- community organising door(zelf)organisatie te stimuleren,
- empowerment van de leden van de community en
- participatie (Minkler, 2012).

De eerste pijler heeft bij Samen lukt het zelf geleid tot de keuze voor de inzet van wijkverbinders (<http://www.samenlukthetzelf.nl/ben-jij-een-wijkverbinder/>) in wijken. In een gemeenschap waar Samen lukt het zelf aan de slag gaat, worden potentiële wijkverbinders geïdentificeerd en opgeleid zodat zij zich sterk voelen om een actieve, zichtbare rol in de wijk te spelen. Zij zijn de personen die een fijnmazig netwerk hebben of kunnen opbouwen in de wijk. Daarmee kunnen zij de onvermoede capaciteiten, doelen van inwoners, en bestaande netwerken aanboren om de lokale gemeenschap te versterken. Deze wijkverbinders worden professioneel ondersteund, als steun in de rug, maar hun eigen competenties en belangstelling staan centraal in hun eigen aanpak.

samen
lukt het zelf

Anna Paulownalaan 17
3881 GB, Amersfoort
www.samenlukthetzelf.nl
info@samenlukthetzelf.nl

De andere pijlers, empowerment en participatie, stellen niet alleen eisen aan de gemeenschap maar ook aan de instituties, denk aan gemeenten en woningbouwverenigingen, die belang hebben bij de ontwikkeling van een gezonde, sterke gemeenschap. De kern van de zaak is daarbij dat bij een wijk betrokken organisaties bereid zijn de machtsbalans in het voordeel van inwoners te verschuiven. Dat is niet makkelijk en soms ook (politiek) risicovol omdat de uitkomsten van daarvan niet van te voren vaststaan. Een nader risico is dat de zelfredzaamheid die empowerment veronderstelt niet altijd aanwezig is bij inwoners en hun gemeenschap. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid heeft daar op gewezen in het mooie rapport Weten is nog geen doen (WRR 2017). Samen lukt het zelf ondervangt dit risico door voorafgaand aan een traject de wijk goed in beeld te brengen, onder andere met een eenvoudig onderzoek gebaseerd op de capabilities approach (Sen & Nussbaum) .

Sleutel ligt in gemeenschappen en netwerken

Gesteund door wetenschap, maar ook alle wetenschap ten spijt, is Samen lukt het zelf op de overtuiging gebaseerd dat mensen hun doelen zelf het beste kennen. En dat de sleutel voor de preventie en oplossing van problemen in wijken liggen bij de mensen en hun netwerken. Maar realisme is ook onderdeel van deze overtuiging. Want niet elke wijk is een sociale gemeenschap en wijken verschillen in de aanwezige competenties en kracht. Er is daarom vaak hulp nodig om het (zelf) organiserend vermogen in wijken aan te boren. Want zelfredzaamheid, participatie, empowerment en community building zijn geen heilige gralen. Ze zijn niet meer weg te denken uit onze samenleving maar het is wel een kwestie van kennis, ervaring en hard samenwerken om ze succesvol in te zetten en wijken in hun kracht te helpen.

Bronnen

Community Organizing and Community Building for Health and Welfare, geredigeerd door Meredith Minkler (2012).

De sociale cohesie voorbij: actieve burgers in achterstandwijken. Bas van Stokkom, Nelleke Toenders 2010

Weten is nog geen doen, Een realistisch perspectief op redzaamheid, WRR 2017.